

Epilógus

A The New York Times 2003. január 12-i számában megjelent egy, a magyar szimfonikus zenekarokat is érintő interjú. (A cikk címe: "The Sound of One Brother Conducting", írta Anne Midgette). A Fischer Ivánnal készített interjúban – idézőjelek nélkül – a következő állítás volt olvasható: ***A Fesztiválzenekart egy nonprofit alapítvány működteti, ami jószereivel példátlan Kelet-Európában.*** Rögtön ezután, egyenes idézetként szerepelt az alábbi mondat: ***„Mi még mindig kevesebbet kapunk, mint a kommunista rendszertől örökölt régi intézmények – mondja Fischer –, de ez nem baj.”*** Közvetlenül utána pedig, idézőjel nélkül, zárójelben ez állt: ***(A New York-iak maguk is megújíthatják a különbségek egy részét február 2-án, amikor Kocsis vezényli az egyik ilyen zenekart, a Magyar Nemzeti Filharmonikusokat az Avery Fisher Hallban.)***

Az interjú megjelenése után – mivel Fischer Ivánnak ezt megelőzően sem ez volt az egyetlen, a magyar szimfonikus zenekarokat negatívan érintő interjúja – két magyar szervezet, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége, amely tagja a Magyar Zenei Tanácsnak, a PEARLE-nek (Performing Arts Employers Associations League Europe) és az IAOA-nak (The International Alliance of Orchestra Associations), valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete – amely a hazai zeneművész társadalom érdekvédelmi szervezete immár 15 éve, és ugyancsak több hazai és nemzetközi szervezet tagja – közleményt adott ki, amelyben erősen kifogásolta a nyilatkozatot.

F. I. eszébe sem jutott, hogy a New York Times-ban megjelentek valamiképpen összefüggésbe hozhatók az interjúalannyal, és joggal sérthetik a magyar zenésztársadalmat, ennél fogva nem az említett újságtól és a cikk írójától kért helyreigazítást (saját állítólagos jóhiszeműségét igazolandó), hanem nyilatkozatok tömegét (köztük a Budapesti Fesztiválzenekar Alapítvány Kuratóriuma által jegyzett – akár közpénzből fizetett – hirdetés) jelentette meg az őt és zenekarát ért „aljas rágalomhadjárat” ellen. Személyes(kedő) indíttatására mutat rá az a körülmény is, hogy a két szervezet által kiadott, 23 nyomtatott és elektronikus sajtóorgánumban

teljes egészében megjelent, vagy részleteiben idézett nyilatkozatnak összesen két helyre – nyilván sajtóhiba révén – bekerült páratlan idézőjelen fennakadva, szándékos meghamisítás vádjával bírósági keresetet indított az egyik aláíró szervezet elnöke és két társelnöke ellen, akik közül az egyik már évek óta nem is tagja az elnökségnek.

Ugye senki sem gondolja komolyan, hogy a zárójeles megjegyzést az újságíró – legyen bár mégoly tájékozott zenei ügyekben – a magyar zeneélet tüzetes, minden részletre kiterjedő ismeretére alapozta, és nem interjúalánya, Fischer Iván sugalmazására? Azt természetesen tudhatta, hogy a Nemzeti Filharmonikus Zenekar az interjú megjelenése után néhány héttel New Yorkban lép fel, de hogy a 80 éves együttest a „kommunista rendszertől örökölt régi intézmények” közé kell sorolni, azt bizonyosan nem magától találta ki. Mint ahogy a nonprofit alapítványkénti működés példátlanul minősítése sem lehet saját „találmánya”, hiszen, ha oly behatóan ismerné az itteni viszonyokat, tudná, hogy a magyar zenekarok többségét ilyen alapítványok tartják fenn.

Nyugaton – de egyre inkább itthon is – az interjúk közlésének bevett módszere a sajtóban, hogy az újságíró nem a hagyományos módon, kérdés-felelet formájában írja meg a beszélgetést, hanem saját szavaival összefoglalva-visszadva az interjúalany által elmondottakat, itt-ott megtűzdeli egy-két szó szerinti idézettel. Feltételezhetően ezt a módszert alkalmazta az amerikai újságíró is a New York Times-ban megjelent interjújában. Álszent dolog tehát arra hivatkozni (mind a BFZ Kuratóriuma által kiadott nyilatkozatban, mind pedig a bírósági keresetekben), hogy F. I. egyetlen szóval sem említette sem a Nemzeti Filharmonikusok, sem Kocsis Zoltán nevét, csupán azért, mert a sértő mondat nem idézőjelek között szerepelt.

Ha F. I. olyan kényesen ügyel az etikai normák betartására, jó lenne, ha ezeket magára nézve is kötelezőnek tartaná. Mert vajon etikusnak minősíthetjük-e azt, hogy F. I. arra használta fel az egyik legrangosabb amerikai napilap nyújtotta nyilvánosságát, hogy a többi magyar zenekar rossz

hírbe hozásával próbálja saját együttese fényét emelni – egészen véletlenül éppen három héttel a legnagyobb riválisának tekintett Nemzeti Filharmonikus Zenekar New York-i koncertje előtt? Ő persze intézményekről beszélt, de nyilvánvalóan nem színházakra vagy múzeumokra gondolt, amikor felpanaszolta a többiekénél állítólag csekélyebb anyagi támogatást. Holott a zenekarok közül senki sem kap náluk több pénzt (különösen, ha a kapott pénzt összevetjük zenekaronként az egy évre jutó, költséges nagyzenekari koncertek számával, vagy akár azon alkalmazottak számával, akik után közterheket visel egy munkáltató).

F. I. zenekara a Magyar Köztársaság 2003. évi költségvetéséről szóló 2002. évi LXII. törvény szerint 300 millió forint támogatásban, míg további 13 zenekar és énekkar összesen 990 millió támogatásban részesült (Ebből a pénzből egyébként további támogatást kapott F. I. zenekara is). Eszerint – és akkor még nem soroltuk fel a többi, szintén közpénznek számító támogatást, amelyet a Főváros folyósít számukra, és amely arányait tekintve messze a legmagasabb az önkormányzatok által fenntartott együttesek között – F. I. egyszerűen – jóindulatúan fogalmazva – téves információt közölt, amikor azt állította, hogy: ***Mi még mindig kevesebbet kapunk, mint a kommunista rendszertől örökölt régi intézmények...***

Nem kétséges, hogy F. I. nyilatkozata ellen a hazai szimfonikus zenekarok és zenészeik indíthattak volna személyiségi jogi pert, ám peres út helyett szövetségünk és szakszervezetünk elnöksége, képviseleti feladatait teljesítve, a hazai (első sorban szakmai), és nem a nemzetközi nyilvánosságot tájékoztatta a nyilatkozatot elítélő álláspontjáról.

F. I. nyilatkozatában, amikor „a kommunista rendszertől örökölt régi intézményeknek” nevezte a magyar szimfonikus zenekarokat, szembeállította zenekarát az összes magyar zenekarral. Ebben a méltánytalan és méltatlan összehasonlításban olyan színben tüntette fel őket, mint ha minden ma létező magyar zenekar magán viselné a régi rendszer bélyegeit, míg saját magát, illetve zenekarát egyetlen kivételként kiemelte ebből a körből.

A nyilatkozat idézett mondatának és az ott használt jelzőknek nem lehetett más céljuk, mint az, hogy saját együttesének politikai – és egyben szakmai – értékét a többi együttesnek a nemzetközi nyilvánosság előtti ilyen minősítésével, lejárásával támassza alá.

Ezzel a kifejezéssel – amelynek kicsengetése rossz ízű, degradáló – F. I. egy olyan országban, és egyben a világ egyik legismertebb sajtótermékében véleményezte a hazai zenekarokat és muzsikusokat, amely még mindig keveset tud rólunk, de ilyen kifejezések hallatán hajlamos lesz arra, hogy országunkat más, a volt, vagy még ma is kommunista berendezkedésű országokhoz hasonlítsa, és ezáltal az ilyen rendszer nyomait viselő bármely együttest leértékeli.

F. I. „a kommunista rendszertől örökölt régi intézmények” megfogalmazással a zenekarok jogállásának változatlanosságára utalt. Ez az általánosítás több szempontból sem felel meg a valóságnak. Egyrészt a rendszerváltást követően a zenekarok döntő többségének tulajdonosa, illetve fenntartója az állam helyett a demokratikus berendezkedés egyik legfontosabb alapintézménye, az önkormányzat, valamint több esetben – F. I. zenekarához hasonlóan – közpénzből támogatott alapítvány lett. Ezek az intézmények és fenntartóik nem régi, hanem új szervezetek, politikai és jogi szempontból egyaránt. Másrészt a támogatott zenekarok között olyan új együttesek is vannak, amelyek az elmúlt évtizedben váltak hivatásos zenekarrá, azaz hivatásos „életkoruk” okán sem lehetnek „a kommunista rendszertől örökölt régi intézmények”.

Az állam, a kulturális minisztérium útján, az előző berendezkedéssel összehasonlítva, amikor a központosított rendszer valóban sok tekintetben uniformizálta az együtteseket, jelenleg egyetlen szimfonikus zenekart tart fenn. F. I. megfogalmazása ezért a zenekarok általános minősítése mellett a zenekarokra vonatkozó fenntartási és szervezeti rendszert ugyancsak – a politikai és irányítási rendszer változatlanosságára való megalapozatlan utalással – rendkívül negatív színben tüntette fel.

Álláspontunk szerint egy ilyen nyilatkozat, különösen egy ilyen jelentős sajtóorgánumban, egy vezető muzsikustól etikátlan és nem megengedhető!

A zenésztársadalom képviselői ezért nem mehettek el szó nélkül egy ilyen nyilatkozat mellett.

Változatlanul úgy gondoljuk, nem F. I. ellen zajlik kampány, hanem ő folytat hos-

szú évek óta méltatlan hadjáratot a többi magyar zenekar ellen.

Szomorúan vettük tudomásul, hogy személyes bosszúvágyától sarkallva Popa Péter elnök és Kovács Géza társelnök elleni bírósági keresetét az egymást követő tárgyalások során sem volt hajlandó visszavonni. Sőt, perbe vonta a nyilatkozatot aláíró két szervezetet is III., illetve IV. rendű alperesként.

A szervezeteinkre vonatkozó másodfokú bírósági végzéshez nem fűzünk kommentárt, hiszen az események az olvasók és a zeneszerető közönség számára önmagukért beszélnek, de megmutatkozott egyes médiumokban a pártatlanság sajátos értelmezése is: a másodfokú bírósági döntés után F. I. és csapata gondoskodott arról, hogy számos sajtóorgánumban (de még a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának honlapján is) megjelenjen egy hír, amely azt sugallta, hogy szervezeteinket azért marasztalták el, amiért F. I. elindította a keresetét, vagyis az általa mondottak „meghamisításáért”. Hogy miért marasztalták el szervezeteinket, az ol-

vasható az ítélet rendelkező részében, amit ezennel közzéteszünk. De hogy a F. I.-ra kirótt fizetési kötelezettséget miért nem jelentették meg, arra nem ismerjük a választ, mint ahogy arra sem, hogy kérésünk ellenére miért nem volt hajlandó pl. az MTI vagy a Népszabadság a hiányos és félrevezető információt kiegészíteni pontosításunkkal. Erre vonatkozóan csak találgathatunk...

Egyetlenegy dolgot állíthatunk azonban egészen biztosan: Szövetségünk elnöke és társelnöke ellen indított keresetében a bíróság által elutasított Fischer a mai napig nem hajtotta végre a rá vonatkozó, az alperesek javára meghozott ítéletet, és valószínűleg mindaddig nem is fogja, amíg végrehajtást nem indítatunk ellene.

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének Elnöksége, Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének Elnöksége.

A bíróság **megállapítja**, hogy III.r. és IV.r. alperesek a www.hungarorchestras.com honlapon, illetve a Zenekar című újság 2003. februári számában közzétett azon kijelentéssel, miszerint felperes „Fischer Iván a versenytársak és produkciók előzetes, távollétükben történő ócsárlására használta fel a New York Times nyilvánosságát, és ez csak a társadalom erkölcsileg legmélyebb szintjén képzelhető el” **megsértették** felperes jó hírnév védelméhez fűződő személyiségi jogait.

A bíróság III.r. és IV.r. alpereseket a további jogsértéstől **eltiltja**.

Kötelezi a bíróság III.r. alperest, hogy a jogerős ítélet kézhezvételét követő 8 napon belül a fenti honlapon az eredeti közléssel azonos időtartamig és azonos módon ezen ítélet rendelkező részét **tegye közzé**, illetve a közlemény jogsértő részét távolítsa el.

Kötelezi a bíróság III.r. és IV.r. alpereseket, hogy a jogerős ítélet kézhezvételét követően a Zenekar című lap legközelebbi számában az eredeti közléssel azonos helyen és módon ezen ítélet rendelkező részét **tegyék közzé**.

Fentieket meghaladó részében, illetve I.r.-II.r. alperesekkel szemben a bíróság a keresetet **elutasítja**.

Kötelezi a bíróság felperest, hogy az Illetékhivatal külön felhívása alapján utólag az Állam javára fizessen meg 240 000 Ft eljárási illetéket.

Az eljárás fennmaradó 15 000 Ft összegű illetékét az Állam viseli.

Kötelezi a bíróság felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg I.r. és II.r. alpereseknek fejenként 60 000 Ft+Áfa perköltséget.

Egyebekben a per során felmerült költségeiket a felek maguk viselik.